

Statsråden

Adressater iht. vedlagte liste

Deres ref

Vår ref

Dato
22.08.05

Invitasjon til fagseminar om sensorordninger i høyere utdanning

Jeg inviterer med dette institusjonen til å delta med 1-2 personer på et fagseminar om ***Sensorordninger i høyere utdanning***. Seminaret finner sted tirsdag 20. september kl. 15.00 – 18.30 på Hotel Bristol, Kristian IVs gate 7 i Oslo.

Målet med seminaret er å innhente erfaringer, synspunkter og perspektiver som belyser sensorordninger i høyere utdanning. Vi har derfor invitert en rekke representanter fra institusjoner, forskningsmiljøer og organisasjoner til å ta opp ulike problemstillinger knyttet til temaet. Alle innlegg vil bli trykket i en seminarrapport og tilsendt deltakerne på seminaret i etterkant.

Jeg ønsker dere vel møtt til seminaret, og ber om at dere gir beskjed innen 15. september til Universitets- og høyskoleavdelingen ved Anne Ingeborg Torvik, e-post ant@ufd.dep.no, tlf.: 22 24 77 03, eller Bente Jørgensen, e-post bmj@ufd.dep.no, tlf.: 22 24 77 01 dersom dere ønsker å delta.

Med hilsen

Kristin Clemet

Vedlegg: Bakgrunnsnotat og program

Innholdsfortegnelse

Kvalitetsreformen og sensurering.	3
Kvalitetsreformen og endringer i universitets- og høyskoleloven	3
Rapport fra NIFU STEP: Ekstern eller intern sensur?	3
Programsensur/ekstern sensur: Universitetet i Bergen som case	5
Program – Fagseminar	6
Presentasjon av forskningsrapporten ”Sensorordninger i høyere utdanning – kartlegging av status og utviklingstrekk ved 10 institusjoner.” Av: Nils Henrik Solum og Bjørn Stensaker, NIFU STEP	7
Har endringene i loven svekket studentenes mulighet for trygg og riktig bedømmelse? Har kvalitetsreformen gjort trynefaktoren avgjørende? Av: Jørn A. Henriksen, Leder for Norsk Studentunion.....	10
Svekker mindre bruk av ekstern sensurering den kontinuerlige og faglige kunnskapsutviklingen ved institusjonene? Eventuelle andre ulemper for institusjonene? Av: Kari Hag, NTNU.....	12
Karakter E eller F – tilfeldig eller ikke? Kan ein stole på sensorane? Av: Peder Haug, Høgskulen i Volda, Avdeling for lærarutdanning	14
En undersøkelse på NHH viste at ca. 10 prosent av studentene som ble tatt inn på 2.avdeling ved siviløkonomistudiet kom inn på bekostning av bedre interne søkere. Men hva har dette med ekstern sensur å gjøre? Av: Jarle Møen, Norges Handelshøyskole.....	16
Svenske erfaringer med vurderingsordninger. Noen refleksjoner etter fagseminaret. Av: Karl-Axel Nilsson, Lunds universitet	22
Er ekstern sensur den sikreste kvalitetssikring? Om effektiv og rettfærdig sensur og evaluering sett fra et metaperspektiv: Vurderingsordningene i et helhetsperspektiv. Av: Frøydis Hertzberg, Institutt for lærerutdanning og skoleutvikling, Universitetet i Oslo.....	25
Er ekstern sensur ekstern sensur? Av: Arild Raaheim, Psykologisk fakultet, Universitetet i Bergen.....	27
Programsensur – et effektivt eksternt kvalitetstilsyn av sensur? UiB – et case. Av: Vigdis Songe-Møller, tidligere dekan ved HF-fakultet, Institutt for filosofi, UiB	32
Vurdering av vurderingsordningene – kan det fungere koordinert og sikre kvalitet? Av: Roger K. Abrahamsen, Styreleder i NOKUT	34

Kvalitetsreformen og sensurering.

Kvalitetsreformen og endringer i universitets- og høyskoleloven

I OECD har det tidligere vært vist til at man i norsk høyere utdanning i for stor grad anvender avsluttende eksamen som eneste vurdering av studentenes arbeid, og at ensidig bruk av endelig sluttevaluering gir få muligheter for fortløpende tilbakemelding til studentene¹.

Med kvalitetsreformens mål om nye og bedre læringsformer ble det lagt til rette for bruk av flere og mer varierte vurderingsformer som alternativer til den tradisjonelle slutteksamen. Eksempler på slike vurderingsformer er flere mindre og hyppigere skriftlige prøver, omfattende og fortløpende evalueringer og mappevurderinger. Det er satt et sterkere fokus på at studentene skal få tettere oppfølging gjennom studiene for at de i større grad skal kunne gjennomføre studiene på normert tid.

Utstrakt og variert bruk av nye undervisnings- og vurderingsordninger kan gjøre det vanskeligere å operere med kategoriske krav til sensurordninger. Fortløpende vurderinger kan vanskeliggjøre hyppig bruk av ekstern sensurering.

Endringene i krav til bruk av eksterne sensorer er nedfelt i den nye loven om universiteter og høyskoler. Bruken av ekstern sensur er ikke lenger et absolutt krav ved fastsetting av karakter på lavere grad. Det er både et faglig og et økonomisk spørsmål om bruk av ekstern sensor er nødvendig, rimelig og formålstjenlig.

Det er viktig å få frem at vurderingsordningene skal inngå i institusjonenes egne kvalitetssikringssystemer, og institusjonene må i denne sammenheng selv vurdere behovet for eksterne sensorer. Før var eksterne sensorer kanskje den viktigste eksterne kvalitetssikringsinstans. I dag utformes og utøves kvalitetssikringssystemene mer inngående med systemer som er underlagt institusjonstilsyn gjennom NOKUT.

Flere ansatte ved universiteter og høyskoler har uttalt seg kritisk til bortfallet av det absolutte kravet om eksterne sensorer på lavere grad. Det blir hevdet at denne endringen kombinert med den nye finansieringsordningen der instituttene får penger per produserte vektall, gir incentiver til å la for mange studenter bestå eksamen. Flere har også uttalt at mindre bruk av ekstern sensur dessuten kan medføre at karakternivået blir mer ulikt institusjonene imellom: Samme prestasjon kan bedømmes ulikt avhengig av hvor en studerer. Dette kan gi uheldige utslag ved for eksempel søkning til studier på høyere nivå. Advarslene var mange før man fjernet det lovpålagte krav om ekstern sensor på lavere grad. Spørsmålet er om disse advarslene har slått til?

Rapport fra NIFU STEP: Ekstern eller intern sensur?

Endringene i universitets- og høyskolelovens krav til ekstern sensor har medført noe uklarhet om hvilken praksis lærestedene nå følger. Dette gjelder spesielt ved studietilbud på lavere grad (bachelornivå) hvor det ikke er lovfestet krav om ekstern sensur. På denne bakgrunn har Utdannings- og forskningsdepartementet (UFD) foretatt en undersøkelse² som har hatt som formål å få:

- Identifisert og systematisert hvilke *typer* av sensurordninger som eksisterer både på lavere og høyere grads studier.

¹ NOU 2000.14: Frihet med ansvar. Om høgre utdanning og forskning i Norge s. 32.

² Gjennomført vår og sommer 2005.

- Kartlagt *omfanget* av de ulike typene sensorordninger.
- Analysert i hvilken grad sensorordningene er *formalisert* i forskrifter og eventuelt koblet til institusjonenes kvalitetssikringssystem.

Oppdraget som ble gitt av UFD til NIFU STEP besto i å kartlegge sensorordningene som praktiseres innenfor høyere utdanning i Norge. Det ble innhentet data fra et representativt utvalg på 10 læresteder (utvalgskriterier var geografi, størrelse og faglig profil): Tre universiteter, en vitenskaplig høyskole og seks statlige høyskoler ble undersøkt.³ Studien ble foretatt gjennom samtaler med hovedsakelig administrativt personale ved de forskjellige institusjonene.

NIFU STEP rapporten påpeker at formuleringen i den nye universitets- og høyskoleloven om at det ”skal være ekstern evaluering av vurderingen eller vurderingsordningene”⁴, gir noe usikkerhet og variasjon om hva ordlyden faktisk betyr og konsekvensen for innføring av ulike tilsynsordninger. Kartleggingen viser at det praktiseres en rekke ulike sensorordninger: Fra enkelt eksamener utformet og vurdert av en faglærer uten innvirkning fra andre, til en tradisjonell vurdering utført av en kommisjon sensorer uten tilknytning til enheten som avholder eksamen.

- Det kommer frem at ingen enhet praktiserer en rendyrket ordning, men noen er mer enhetlig enn andre.
- Det var ingen institusjoner som utelukkende benyttet kun en intern sensor uten noen form for korrigerende tiltak på institusjonsnivå.
- For ordninger når det gjelder kurs på høyere grad er det svært liten variasjon. Ingen har nevnt andre ordninger enn ekstern sensur, med henvisning til universitets- og høyskoleloven.

Rapporten konkluderer videre med:

- Det er svært ulik praksis i forhold til utforming av retningslinjer eller forskrifter for de ulike institusjonene utover de rammer som gis i universitets- og høyskoleloven.
- Det er svært ujevnt i hvilken grad institusjonene har et sentralt rammeverk for alle underenheter.
- Den avgjørende myndighet ligger på fakultetsnivå, mens den praktiske gjennomføringen ligger på institutt- eller fagnivå.

I forhold til formalisering av ordningene konkluderer rapporten med at det stort sett er utarbeidet detaljerte forskrifter som gjelder for alle underenheter. Sensorordningen er vanligvis ikke inkludert i studieplanene. Det framkommer ikke noe i rapporten om hvorvidt sensorordningen er lagt inn i institusjonens kvalitetssikringssystem.

³ Tre universiteter (UiO, UiB og UiS), seks høyskoler (HiL, HBO, HSF, HiO, HiNe, HiØ) og en vitenskaplig høyskole (NHH).

⁴ § 50. Eksamen og sensur. Lov 1995-05-12 nr 22: Lov om universiteter og høyskoler. § 50.1 tilsvarer § 3-9 (1) og (2) i ny lov, i kraft fra 01.08.05. ”1. Universiteter og høyskoler skal sørge for at studentenes kunnskaper og ferdigheter blir prøvet og vurdert på en upartisk og faglig betryggende måte. Vurderingen skal også sikre det faglige nivå ved vedkommende studium. Det skal være ekstern evaluering av vurderingen eller vurderingsordningene.”

Programsensur/ekstern sensur: Universitetet i Bergen som case

Ved Universitetet i Bergen (UiB) står fakulteter og institutter fortsatt fritt til å bruke ekstern sensur (av individuelle kandidater) på lavere grad. Men i et informasjonsskriv fra universitetets utdanningsavdelingen 27. august 2004 til fakultetene, vises det imidlertid til utvikling av det de har kalt ”programsensorer”:

”I arbeidet med implementering av kvalitetsreformen ved UiB var det semje om at ekstern sensur måtte vidareførast, om enn i ei justert form. I UiBs kvalitetssikringssystem er ordninga med ein programsensor innført, mellom anna for meir systematisk å kunne ivareta nettopp den oppgåva.”

Eksterne sensorer har to hovedoppgaver:

- i) Å vurdere studentenes faglige prestasjoner,
- ii) Å evaluere vurderingen eller vurderingsordningene knyttet til både kursemne og til programmene samlet.

Programsensoren skal fokusere på den siste av disse to oppgavene. Programsensorene ved UiB skal oppnevnes av fakultetsstyrene. Fakultetene fastsetter selv hvor mange programsensorer de ønsker å benytte seg av og hvilke deler av studiet programsensoren sitt oppdrag skal rettes mot.

Det skal oppnevnes programsensorer for lavere og høyere grad, og sensorene skal årlig levere rapport om sitt arbeid til fakultetene. Evalueringene skal kunne brukes som korrektiv til eksisterende undervisningsopplegg og studieprogram. Det er stilt krav om at programsensorene må ha bred undervisningserfaring og normalt ha kompetanse som minst førsteamanuensis. Personer som tidligere har arbeidet ved institusjonen kan ikke oppnevnes før det er gått minst tre år siden tilsetningsforholdet tok slutt.

HF-fakultet ved Universitetet i Bergen er i ferd med å implementere universitetsstyrets vedtak om å innføre programsensur. Hva er deres erfaringer, tanker og forventinger til programsensur? Hva er reaksjonene, holdningene og etter hvert erfaringene ved instituttene?

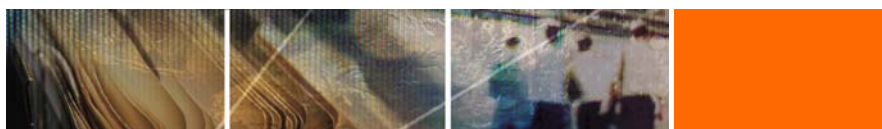
Program – Fagseminar

Tid	Tema	Innleder
1500	Småmat	Småprat
1510	Velkommen	Statsråd Kristin Clemet
	Sesjon I: Operativt	
1515	Presentasjon av forskningsrapporten ”Sensorordninger i høyere utdanning – kartlegging av status og utviklingstrekk ved 10 institusjoner.”	Nils Henrik Solum , forsker II og Bjørn Stensaker , forskningsleder, NIFU STEP
1535	Har endringene i loven svekket studentenes mulighet for trygg og riktig bedømmelse? Har kvalitetsreformen gjort trynefaktoren avgjørende?	Jørn Henriksen , leder for NSU
1545	Svekker mindre bruk av ekstern sensurering den kontinuerlige og faglige kunnskapsutviklingen ved institusjonene?	Kari Hag , prodekanus ved IME-fakultetet, professor i matematikk, NTNU
1555	Karakter E eller F – en tilfeldighet? Kan man stole på sensorers karaktersetting?	Peder Haug , professor i pedagogikk, Høgskulen i Volda
1605	En undersøkelse på NHH viste at ca.10 prosent av studentene som ble tatt inn på 2.avdeling ved siviløkonomistudiet kom inn på bekostning av bedre interne søkere. Men hva har dette med ekstern sensur å gjøre?	Jarle Møen , førsteamanuensis i foretaksøkonomi, NHH
1615	Pause	
	Sesjon II: System	
1635	Svenske erfaringer med vurderingsordninger.	Karl-Axel Nilsson , utvärderingschef, Lunds universitet
1650	Er ekstern sensur den sikreste kvalitetssikring? Om effektiv og rettferdig sensur og evaluering sett fra et metaperspektiv: Vurderingsordningene i et helhetsperspektiv	Frøydis Hertzberg , professor i norskdidaktikk, Utdanningsvitenskapelig fakultetet, UiO
1705	Er ekstern sensur ekstern sensur?	Arild Raaheim , professor, Psykologisk fakultet, UiB
1715	Programsensur – et effektivt eksternt kvalitetstilsyn av sensur? UiB – et case.	Vigdis Songe-Møller , tidl. dekan ved HF-fakultet og professor i filosofi, UiB
1725	Vurdering av vurderingsordningene – kan det fungere koordinert og sikre kvalitet?	Roger Abrahamsen , styreleder i NOKUT og professor i næringsmiddelteknologi, UMB
1735	Spørsmål og kommentarer	Deltakerne i salen
1810	Politisk ledelse	Oppsummering
1820	S L U T T	

Ordstyrer: Ekspedisjonssjef Toril Johansson, UFD

Presentasjon av forskningsrapporten ”Sensorordninger i høyere utdanning – kartlegging av status og utviklingstrekk ved 10 institusjoner.”

Av: Nils Henrik Solum og Bjørn Stensaker, NIFU STEP

Sensorordninger i høyere utdanning

kartlegging av status og utviklingstrekk ved 10 institusjoner

www.nifustep.no

nifu step
studier av
innovasjon • forskning • utdanning

Oppdraget

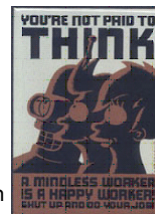
1. Å identifisere og systematisere hvilke typer av sensorordninger som nå eksisterer både på **lavere** og høyere grads studier
2. Å kartlegge **omfanget** av de ulike typene sensorordninger
3. Å analysere i hvilken grad sensorordningene er **formalisert** i forskrifter og eventuelt koplet til institusjonenes **kvalitetssikringsystem**

nifu step
studier av
innovasjon • forskning • utdanning

Ordninger; typer og omfang

1. Ingen enheter praktiserer en enkelt (rendyrket) ordning
2. Ved noen enheter dominerer enkelte sensorordninger
3. De fleste enheter benytter seg av mange ulike ordninger
4. Få har overordnede prinsipper for **når** man skal velge **hvilken** ordning
5. De som **har** forhåndsdefinerte prinsipper for bruk av ekstern sensor baserer disse på kriterier som
 - størrelse på kull
 - bestemt andel av besvarelsene
 - tvilstilfeller
 - ekstra kontroll ved stryk
6. For ordninger som gjelder kurs på **høyere grad** er det svært liten variasjon. Ingen har nevnt andre ordninger enn ekstern sensor, med henvisning til UHL

Forskrifter og retningslinjer

1. Det er igjen ulik praksis når det gjelder detaljnivå, gyldighetsnivå og omfang av forskrifter og eller retningslinjer fra enhet til enhet
 2. Det er ikke regelen at sensurordningen inkluderes i studieplanene
 3. Når det gjelder iverksetting av ordninger, eller konkret utforming så er det også store variasjoner
 4. Det opereres som regel med retningslinjer for fakulteter/avdelinger og underliggende enheter
 5. Ofte er disse av en generell art og åpne for individuelle tilpasninger på institutt-, fag- eller kursnivå
1. En ekstern sensor skal godkjenne eksamensoppgaver, inkludert sensorveiledning og vurdere og evaluere alle eller et utvalg av eksamensbesvarelsene
 2. Ekstern evaluering kan være:
 - a) ekstern sensor deltek i sluttvurdering/eksamen for alle kandidatane etter ein fastsett plan
 - b) ekstern sensor evaluerer vurderingsformene slik dei kjem til uttrykk i fag- og studieplanar, eksamensoppgåver og eventuelle sensorrettleggjar
 - c) ekstern sensor deltek ved vurdering av eit tilfeldig utval eksamensoppgåver (stikkprøver)
 3. Det organ styret delegerer beslutningsmyndighet til oppnevner interne og eksterne sensorer etter forslag fra studieleder i samråd med faglærer/faggruppe. Det skal benyttes ekstern sensor på minst 30% av de eksamener som inngår med egen karakter på vitnemålet.

Tilsyn og kvalitetssikring

1. Variasjonene er igjen mange, fra en nærmest "klassisk" ekstern sensur av oppgaver, via kontrollsensur (at enkeltoppgaver blir sensurert av flere sensorer i ettertid og resultatene sammenliknet), vurdering av eksamensutforming til en større overordnet oppsynsfunksjon med utvidede rapporteringsplikter oppover i enheten
2. Hver institusjon, sin ordning
3. Mange navn/ordninger; tilsyns-sensor, programsensor, eksamenskomité
4. Ordningene er for det meste i implementeringsfasen

nifu step
studier av
innovasjon • forskning • utdanning

Videre temaer?

1. Bør man opprettholde **utstrakt fleksibilitet**?
2. Bør man konkretisere hva **evaluering av vurderingsordningene** innebærer?
3. Skal man foreslå for lærestedene å utvirke styrende prinsipper/anbefalinger for hvilke ordninger som brukes i hvilke situasjoner?
4. Skal man kreve at de ulike ordningene spesifiseres i fagplaner eller lignende

"man skal rose seg selv,
man husker bare at man
ble rost, aldri av hvem"
-Oscar Wilde

nifu step
studier av
innovasjon • forskning • utdanning

Har endringene i loven svekket studentenes mulighet for trygg og riktig bedømmelse? Har kvalitetsreformen gjort trynefaktoren avgjørende?

Av: Jørn A. Henriksen, Leder for Norsk Studentunion

Takk for invitasjonen. Vi setter pris på muligheten til å bidra på slike arrangement som dette.

Jeg representerer Norsk Studentunion, og for de som ikke kjenner vår organisasjon så godt, så er vi en sammenslutning av studentdemokratiene ved universitetene og de vitenskapelige høyskolene i Norge.

Problematikken rundt ekstern sensor er veldig interessant og vi har også uttalt oss om svakheter med situasjonen slik den er i dag. Saken er blitt videre aktuell gjennom en del oppmerksomhet i media. Vi kan vel i utgangspunktet si at ekstern sensor er bedre enn ikke ekstern sensor. Men det er klart at et absolutt krav om ekstern sensor ved alle bedømmelser som påvirker karakteren vil være både praktisk og økonomisk vanskelig. I alle fall uten å fjerne en del av de nye vurderingsformene som er kommet etter kvalitetsreformen.

At kvalitetsreformen har kommet med flere vurderingsformer og mer løpende evaluering er helt klart positivt. Men har det ført til at det ikke lenger er behov for ekstern sensur?

Tema for mitt innlegg spør om kvalitetsreformen har gjort trynefaktoren avgjørende? Selv om det er andre interessante problemstillinger rundt ekstern sensor så ser jeg andre skal snakke mer om det, så jeg holder meg først og fremst til trynefaktorproblematikken.

Men jeg vil stille spørsmålet på en litt annen måte. Er det mulig for trynefaktor å gjøre seg gjeldende med dagens ordning? Jeg mener det er et sidespor å debattere integriteten til sensorene. Om de liker eller misliker studentene og om de lar det påvirke deres bedømmelse. Jeg har ingen grunn til å tro at det sitter en hel gjeng med ildsinte sensorer der ute og vil straffe studentene. Det er ikke det som er tema.

Problemstillingen har med rettsikkerheten til studentene å gjøre. Kan studenten være sikker på at bedømmelsen av eksamen har vært gitt på objektivt grunnlag? Hvis ikke, er ikke rettsikkerheten til studentene ivaretatt.

Trynefaktor er noe som ikke nødvendigvis skjer med viten og vilje. Alle vurderinger en gjør er subjektive. Hvis sensor allerede har fått et inntrykk av en kandidat, kan det påvirke bedømmelsen av prestasjonen, helt ubevisst.

Alle som har sett en tv-debatt eller en fotballkamp vet at det du mener om personene eller laget påvirker din vurdering av deres prestasjon.

Anonymitet blir altså da det avgjørende element. Hvis anonymiteten er bevart er også studentens rettssikkerhet bevart. Ved skriftlige eksamener med mange besvarelser og rutiner som kandidatnummer brukes, er det grunn til å tro at anonymiteten er ivaretatt og behovet for ekstern sensor er mindre. I alle fall i forhold til studentenes rettssikkerhet. Hvis det er et mindre antall besvarelser er muligheten for at noen kjenner igjen en kandidat større og anonymiteten er mindre. Det vil være vanskelig å lage en regel om at under et gitt antall besvarelser skal det være ekstern sensor. Rettssikkerheten kan likevel sikres bedre gjennom å ha gode rutiner, bruke to sensorer i stedet for en, frister overholdes og at studentene har mulighet til å få begrunnelse for karakteren hvis de ber om det.

Ved en muntlig eksamen er det selvsagt ingen anonymitet. Vi mener derfor at det alltid bør være en ekstern sensor ved muntlige eksamener. I tillegg til at anonymiteten ikke er ivaretatt er det er vurderingen av en muntlig besvarelse mye mer skjønnsbasert enn vurderingen av en skriftlig besvarelse. En annen problemstilling er at det er vanskelig å klage på en muntlig karakter. Derfor er det et ekstra behov for ekstern sensor på muntlig eksamen.

Så for å besvare spørsmålet i tittelen til mitt innlegg; nei, vi har ingen grunn til å tro at kvalitetsreformen har gjort trynefaktoren avgjørende. Men den har uten tvil åpnet for at den kan være det i enkelttilfeller. Vi mener det kan motvirkes med gode rutiner, klart regelverk og hard håndheving av dem, samt ekstern sensor på muntlig eksamen.

Takk.

Svekker mindre bruk av ekstern sensurering den kontinuerlige og faglige kunnskapsutviklingen ved institusjonene? Eventuelle andre ulemper for institusjonene?

Av: Kari Hag, NTNU

La meg først benytte anledningen til å sitere hva to svenske og en fransk matematikkprofessor med bakgrunn fra Norge skrev i en evaluering for snart 10 år siden. (Nasjonal evaluering av høyere utdanning i matematikk, Sakkyndig rapport gr. 4.)

”Norge er et av de få land der det brukes eksterne sensorer ved nesten alle eksamener. Dette systemet er enormt dyrt og det fungerer verken bedre eller dårligere enn sensuren i land der lokale sensorer, ja til og med lærerne i hvert kurs, retter oppgavene. Her burde departementet få i stand en endring og la ressursene gå til undervisning og forskning, der de ville gjøre mye større nytte”.

Så til de mer spesifikke spørsmålene i overskriften. Til det første vil jeg noe diplomatisk svare: Nei, ikke nødvendigvis! Jeg holder meg her til mitt eget fag og til lavere grad.

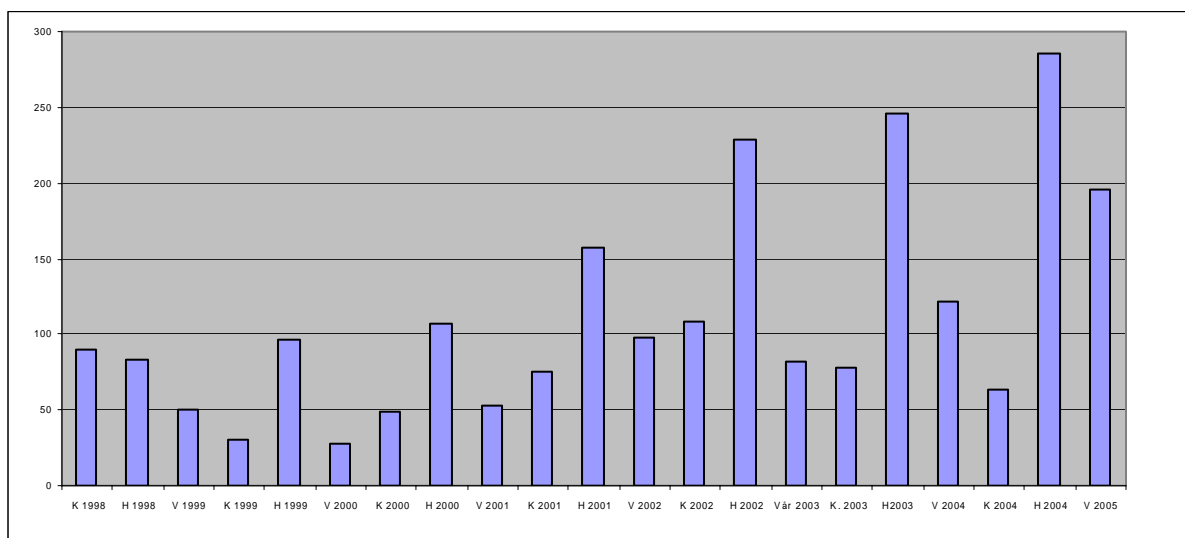
Men det er viktig med en form for tilsynssensorer, og at de brukes på en bevisst måte. La meg ta statistikkmiljøet som et eksempel. Ved NTNU har vi en tilsynssensor fra Universitetet i Bergen for grunnkursene i statistikk, og en faglærer hos oss er tilsynssensor for grunnkursene ved Universitetet i Oslo. Dette er jo ikke all verden, men det er en begynnelse, og miljøet bruker tilsynssensoren aktivt uten at timetallet blir avskrekkende. Jeg hører forresten at oppleggene ved UiB og NTNU er såpass forskjellige at det først nå – etter 3 år – er slik at bergensprofessoren kjenner seg fortrolig med våre kurs.

Derimot kan mindre bruk av sensor ha andre ulemper. Vi eldre føler oss utrygge siden kvalitetssikringen som lå i at det alltid var to som rettet, er borte. ”Nå må jeg kvalitetssikre meg selv”, som en kollega sa. Det er vanskeligere og det tar tid, men det får så være. Siden reduksjon i bruk av sensorer kom sammen med kvalitetsreformen og dens oppfordring til bruk av underveisevalueringer samt nye og varierte undervisningsformer er det alt i alt blitt mer å gjøre for faglærerne.

Hva med klager på sensur? Antall klager har økt. På tre år er det blitt doblet så mange på mitt institutt. Nå klager ca. 5% på sensuren. Det høres jo ikke mye ut. Men når dere får vite at vi sensurerer 9000 besvarelser i året dreier det seg altså om 500 besvarelser som skal rettes av to nye sensorer. Administrasjonen av dette er heller ikke neglisjerbar.

I 2002 var jeg på en internasjonal evalueringskomité for utdanningene i matematikk, informatikk, fysikk og kjemi ved Universitetet i Helsinki. Der virket det som misnøye med karakterer ble ordnet opp ”på kammerset”. Hvis en diskusjon med faglærer ikke førte til enighet, måtte studenten ifølge reglementet snakke med instituttleder før skriftlig klage ble fremmet. Dette skjedde sjelden eller aldri ble vi fortalt.

Klager på eksamen ved Institutt for matematiske fag, NTNU.

K står for kontinuasjonseksamen (i august, for sivilingeniørstudenter).
NTNU innførte bokstavkarakterer høsten 2001 (midt i grafen).

Karakter E eller F – tilfeldig eller ikkje? Kan ein stole på sensorane?

Av: Peder Haug, Høgskulen i Volda, Avdeling for lærarutdanning

Etter å ha arbeidd med høgare utdanning og forskning i meir enn 30 år ser eg klart eit behov for å ha eit auge for produktivitet både i eit student- og eit institusjonsperspektiv, men den forma kontrollen no har fått, har nokre uheldige sider.

Den viktigaste grunnen til at eg tok til å engasjere meg i saka om karakterar under kvalitetsreforma var følgjande: Ved Avdeling for lærarutdanning, Høgskulen i Volda slutta i 2002 ein god del studentar fordi dei fann ut etter ei tid at dei ikkje ville verte lærarar, noko som lærarpersonalet ved avdelinga meinte var konstruktive handling. Ein god del av dei som vart att i allmennlærarutdanninga strauk, mellom anna i matematikk.

Konsekvensen vart i 2004 tre millionar mindre i løyving (om lag 10 % av budsjettet), enn to år før, fordi produktiviteten (fullførte studiepoeng) var liten. For å unngå å kome inn i ein negativ spiral, med stadig færre fullførte studiepoeng, og med påfølgjande reduserte løyvingar, vedtok avdelinga å halde oppe produksjonen om lag på det nivået den skulle ha vore i 2002.

For å få dette til med mindre løyving, lånte avdelinga pengar av sentraladministrasjonen ved Høgskulen, og som vi no held på og betalar attende. Avdelinga ”vedtok” å gjere ein dugnad. Det vil seie at kvar av oss skulle undervise fleire studentar enn før, innanfor ei mindre økonomisk ramme. Og så tok vi inn fleire studentar enn dei lokale måltala tilsa, for å sikre at om nokre slutta eller ikkje klarte eksamen, skulle det vere om lag nok att til å oppfylle dei planlagde studiepoenga.

Reaksjon

Ordninga påfører alle ekstraarbeid, med ansvar for fleire studentar og med mindre handlingsrom. Til sjuande og sist kan konsekvensen verte at dei studentane vi har, får mindre god oppfølging fordi vi må auke talet for å vere sikre på å kome i mål. Det har gått ut over forskingsaktiviteten, som også får negative økonomiske konsekvensar.

Noko av misnøya må plasserast på Høgskulen i Volda, som nokså einsidig plasserte ansvaret for låg gjennomføring på Avdeling for lærarutdanning. Høgskulen kunne ha valt å redusere den børa, men gjorde det ikkje.

For å forstå saka vidare, er følgjande viktig: Høgskulen i Volda er relativt liten, han ligg i ein utkant, og allmennlærarutdanninga har vore eit ope studium. Omtrent alle har kome inn dei siste åra, før departementet denne hausten sette ei nedre karaktergrense for opptak. Det tyder at vi ein periode har hatt mange studentar med svake studieføresetnader. Sjansane for at vi skulle klare å få desse studentane gjennom studiet, er dårlegare enn i dei utdanningane som rekrutterer fleire studentar med betre føresetnader.

Konsekvensen har vorte, at vi har fått ein langt tyngre jobb å gjere, enn mange andre lærarutdanningar, for ikkje å snakke om dei studia der det har vore sterk konkurranse om plassane. Denne strukturelle sida ved saka er det ikkje kontrollert for i den økonomiske modellen. Difor kan nokre studium klare seg langt lettare enn andre, når det gjeld studiekvalitet. Denne Matteus-effekten kan på sikt få den konsekvensen at det gradvis kan skje ei sentralisering av høgare utdanning.

Konsekvensane

Det er i denne samanhengen at vurderingsordningane og sensorbruken er interessant. Vi har bygt opp nærast mastodontsystem for å kontrollere kvalitet, men dei rekk ikkje dit sjølve vurderinga går føre seg, og dei regulerer ikkje nødvendigvis handlingane til personane i det faglege møtet med studentane sine arbeid. Dette personlege og menneskelege aspektet ved vurdering opnar for at det kan verte E i staden for F.

Det er mogleg å tenkje strategisk i vurderingsordningar og i karaktersetting, og på den måten syte for at talet på F-ar blir redusert. Nokre spør meg direkte om eg er så dum at eg gir F og påfører meg sjølv dei problema det skaper, når eg kan gje E, og på den måten signalisere at arbeidet er svakt. Eg møter nasjonalt kjende fagfolk som seier at dei gir E i staden for F når dei er i tvil, men å få dei til å stå fram med det er uråd. Eg veit at det kan fungere slik at det vert E i staden for F, men kan ikkje prove det, men vi kan ikkje undervurdere psykologien her. Medvitet om konsekvensar av manglande gjennomstrøyming er tilstades, over alt. (Og når ein gir E i staden for F, sparer ein seg for arbeidet med studentane når dei skal ha ny eksamen.)

Saka har også nokre langt meir formelle sider. Sjølve vurderings- og eksamensordningane kan føre til at resultatet vert E i staden for F. Med meir vekt på mapper, innleveringar osv. aukar sjansen for betre karakterar under dekke av at dette representerer betre læringsformer, læringsprosessar og læringsmiljø. Desse vurderings- og undervisningsmåtane er mange stader i ferd med å få funksjon som standpunktkarakterar. Det er ei kjend sak at det som i grunnskule og vidaregåande skule heitte standpunktkarakterar ofte har vore betre enn eksamenskarakterane. Då aukar sjansen for ein E i staden for ein F.

Ikkje å bruke eksterne sensorar kan føre til at interne institusjonelle kulturar fører til fagleg ”råkøyr”, som ikkje gir studentar den rettsryggleiken dei bør ha. Eg har t.d. opplevd studium der ein har bestemt at ein er imot alt som har med åtferdsmodifikasjon og sosial læringsteori å gjere. Og eg har opplevd at berre studentane har med det institusjonen legg vekt på, er det bra. Det aukar sjansen for E.

Mest alvorleg er likevel talet på sensorar når ei oppgåve eller ei mappe skal vurderast. Fleire studiar viser at sensorreliabiliteten generelt er relativt låg (samsvaret i vurderingar mellom sensorar). Rett nok varierer dette frå fag til fag. For å sette det på spissen, faktaspørsmål er enklare å karaktersette enn vurderingss spørsmål osv. For å illustrere dette nyttar eg data frå grunnskulen.

Tendensane er dokumentert dei same i høgare utdanning (jf Raaheim). Til norskeksamen etter 10. klasse ligg samsvaret med to sensorar på rundt 0.70. Det tilsvarende samsvar i varians på om lag 50%. Dette er høgt ut frå samanliknbare internasjonale resultat, men lågt i høve til det som har vore ein uformell nedre standard og som er over 0.80, dvs med over 64 % samsvar i varians. Skal ein kome så høgt, må talet på sensorar aukast. For å kome over 0.90 må ein ut frå nokre undersøkingar faktisk nytte opp til fem sensorar. Det seier på den eine sida noko om tilhøva når det ikkje lenger er nødvendig å ha sensorar i det heile.

På den andre sida fortel dette mykje om kor ”sikre” vurderingsresultata er. Det er knytt nokså stor uvisse til vurderingar av faglege arbeid, sjølv med både intern og ekstern sensor, og det vil gjelde om karakteren er A eller F. Det gjeld sjølv når sensorane har gjort det mest grundige arbeid som tenkjast kan. Det gir samstundes ei ekstra opning for å velje E i staden for F, på eit fagleg grunnlag.

En undersøkelse på NHH viste at ca. 10 prosent av studentene som ble tatt inn på 2.avdeling ved siviløkonomstudiet kom inn på bekostning av bedre interne søkere. Men hva har dette med ekstern sensur å gjøre?

Av: Jarle Møen, Norges Handelshøyskole

Bruker ulike høyskoler karakterskalaen ulikt?

Kommer i *Økonomisk Forum* Nr. 6

Jarle Møen og Martin Tjelta
Fagseminar UFD 20.9.2005

Bakgrunn

- NHH ble pålagt å omstrukturere siviløkonomstudiet fra et integrert fireårig løp til et "3+2" med separat opptak til masternivået
- Bekymring:
 - Hva hvis våre egne studenter blir utkonkurrert fordi andre skoler er "snillere" med karaktersettingen?

NHH som “laboratorium”

- NHH har lenge tatt opp studenter fra andre høyskoler midtveis i siviløkonomstudiet
- Disse høyskolene har hatt felles karakterskala og studentene har konkurrert mot hverandre om opptak på NHH
- Dermed kan vi undersøke om skolebakgrunn spiller en rolle for hvordan studenter med like opptakspoeng gjør det på NHH

Data

- Eksamensresultater ved NHH 1998-2003
- Opptaksdata (opptakspoeng) både for de som kom inn og de som ble avvist
- Informasjon om opptakskrav inn til de høyskolene NHH rekrutterer fra og antall studieplasser i øk.adm. fag på hver skole (Søkerhåndboka, SO)

Hva kan medføre ujevn karakterpraksis?

- Studenter skal sensureres opp mot en nasjonal standard,
 - **Men:** Det er vanskelig ikke å bli påvirket av nivået på de studentene man vanligvis eksponeres for og nivået i den “bunken” en sitter med
 - **Lettere å imponere blant svake studenter**
- Nivået på studentene varierer betydelig fra skole til skole (varierende opptakskrav)
- Kvaliteten på studieprogrammene kan også variere (betydelig variasjon i størrelse)

Tabell 3: Betydningen av studentenes opptaksgrunnlag for oppnådde eksamenskarakter ved NHH

	(1)	(2)	(3)	(4)
Konstantledd			8,555*** (0,363)	6,973*** (0,474)
Høgskolekandidat [†]				
Høgskole nr. 1 [‡]			0,195* (0,109)	
Høgskole nr. 2 [‡]			-0,324*** (0,120)	
Høgskole nr. 3 [‡]			0,054 (0,124)	
Høgskole nr. 4 [‡]			-0,154 (0,134)	
Høgskole nr. 5 [‡]			0,109 (0,139)	
Høgskole nr. 6 [‡]			-0,145 (0,140)	
Høgskole nr. 7 [‡]			-0,080 (0,134)	
Høgskole nr. 8 [‡]			0,252* (0,147)	
Høgskole nr. 9 [‡]			-0,480*** (0,146)	
Høgskole nr. 10 [‡]			-0,249 (0,184)	
Høgskole nr. 11 [‡]			-0,365** (0,168)	
Høgskole nr. 12 [‡]			0,315* (0,179)	
Høgskole nr. 13 [‡]			-0,039 (0,200)	
Høgskole nr. 14 [‡]			0,246 (0,214)	
Høgskole nr. 15 [‡]			-0,512** (0,204)	
Høgskole nr. 16 [‡]			0,121 (0,220)	
Høgskole nr. 17 [‡]			-0,588** (0,272)	
Høgskole nr. 18 [‡]			0,338 (0,429)	
Høgskole nr. 19 [‡]			-0,087 (0,264)	
Høgskole nr. 20 [‡]			0,139 (0,118)	1,582 (0,380)
Høgskole nr. 21 [‡]			0,089 (0,245)	1,529 (0,439)
Høgskole nr. 22 [‡]			0,099 (0,250)	1,523 (0,441)
Høgskole nr. 23 [‡]			-1,857*** (0,144)	-1,812*** (0,142)
Opptakspoeng			-0,150*** (0,014)	-0,142*** (0,014)
Alder				1,220*** (0,375)
Åpent studium [†]				0,293*** (0,085)
Skolepoeng/100				0,109*** (0,034)
Studieplasser/100				
Antall observasjoner			9 195	9 195
R-square			0,187	0,172

Avhengig variabel er eksamenskarakter. Regresjonene er estimert med "random effects" GLS. Standardavvik er oppgitt i parentes. Dummier for 22 ulike fag er inkludert i alle regresjonene, men ikke rapportert. BEA200 (finansregnskap og finansiering) er utelatt kategori.

[†] markerer dummy variabler

* betyr signifikant på 10%-nivå
 ** betyr signifikant på 5%-nivå
 *** betyr signifikant på 1%-nivå.

FUNN

- Studenter med samme opptakspoeng (karaktergjennomsnitt) har signifikant forskjellige prestasjoner på NHH avhengig av hvilken skole de kommer fra
 - Det skiller nesten én karakter mellom de strengeste og de snilleste skolene
- Det er vanskeligere å få gode karakterer på studier som rekrutterer flinke studenter fra videregående og på studier med mange studieplasser

Effekten er statistisk signifikant, men er den kvantitativt viktig?

- Hvor mange prosent av studentene blir tatt opp feil?
- Gjør de antatt feilopptatte studentene det dårligere enn andre marginale studenter
- Hvor lang tid ville det ta for studentene å opparbeide kompenserende tilleggspoeng?

FUNN

- Ca 10% av studentene synes å bli tatt opp på bekostning av bedre kvalifiserte søkere fra studiesteder med strengere karakterpraksis
- Disse studentene gjør det dårligere på NHH enn de marginale “riktig opptatte” studentene
- Forskjellen mellom de snilleste og de strengeste studiestedene er så stor at det ville ta flere semestre å opparbeide kompensierende tilleggspoeng

Refleksjoner

- Vi lever ikke i en perfekt verden. Noe variasjon i karakterpraksisen må vi leve med
 - Men dette er kanskje i overkant?
- Hvordan står det til med andre studier?
 - En tilsvarende analyse av karakterpraksisen internt på NHH viser at det er lettere å bestå eksamen hvis du går opp sammen med andre svake studenter, og i fag med få studenter
 - Dette kan være viktig å se på for eksempel innenfor sykepleier- og lærerutdanning

Refleksjoner, forts.

- Det grunnleggende problemet er at sensorene ikke greier å danne seg et rett bilde av den “nasjonale normen”
- Ekstern sensur er viktig, men kan gi falsk trygghet
 - Denne analysen bruker data fra før kvalitetsreformen! Dvs. tradisjonell ekstern sensur
 - Husk: Den enkelte faglærer/skole velger selv hvem som skal være ekstern sensor ...

Refleksjoner, forts.

- I andre land brukes standardiserte tester i stor utstrekning ved opptak til høyere utdanning
 - Dette er kostbart for alle parter
 - Bør vurdere et innslag av nasjonale felleseksamener og standardiserte tester for å hjelpe den enkelte skole og faglærer til å danne seg et bilde av nivået på egne studenter
- NOKUT må ha fokus på karaktersetting

Svenske erfaringer med vurderingsordninger. Noen refleksjoner etter fagseminaret.

Av: Karl-Axel Nilsson, Lunds universitet

Finansieringssystem påvirker utbildningens kvalitet? Norge repeterar svensk högskoledebatt

Norge har infört ett finansieringssystem som premierar utbildningar med god genomströmning. Liksom då ett sådant system infördes i Sverige på 90-talet, har frågan rests om detta leder till sänkta krav i examinationen. Något riktigt svar på frågan presterades väl aldrig i vårt land, i stället fick en utredning nöja sig med konstaterandet att kontrollen av studieresultatens kvalitet borde skärpas. Med blickarna riktade mot bl.a. Norge lämnades förslag om extern medverkan i examinationen¹. Examinationens kostnader i Norge är dock så höga att de förefaller orimliga i ett svenskt reformperspektiv. Förslaget gällde därför bara en ”sensorsordning light”².

Den avgående norska utbildningsministern anordnade nyligen ett expertseminarium för att belysa frågan. Erfarenheterna borde vara intressanta även för vår del med tanke på att studenternas kunskaper och färdigheter blir utsatta för en mycket noggrannare kontroll i Norge. Det visade sig att antalet godkända studenter ökat något sedan det nya finansieringssystemet införts, från cirka 88 till 92% godkända under en fyraårsperiod. Denna förbättring väckte emellertid ingen större glädje. Tvärtom antydde några professorer misstankar om att examinatorerna har blivit försiktigare med att underkänna studenterna för att inte riskera institutionernas intäkter. Man gjorde stort nummer av att sensorsordningen hade försvagats. Lagen föreskriver inte längre att det skall finnas externa censorer på lägre nivåer³. Aftenposten följde upp denna diskussion. Tidningen förmedlade krav på återgång till ordningen att det skall vara två externa examinatorer och utropade: ”Vi vil ha etiske sensorer”⁴.

Om kritikerna har rätt, borde alltså norsk utbildning ha haft betydligt högre kvalitet än högskoleutbildningen i flertalet andra europeiska länder, däribland Sverige. Detta återstår dock att bevisa. Misstaget de gör är ett ensidigt se kvaliteten i termer av examination. Ett mer balanserat synsätt innebär att kvaliteten också utvärderas i termer av de förutsättningar, som skapats för utbildningen och hur den genomförs. Den svenska uppföljningen av förändringar i systemet för resurstilldelning är värd att uppmärksamma i Norges. Den visade att reformen hade lett till större variation i undervisningsformerna. Det är väl inte omöjligt att sådana förändringar kan förklara att fler studenter klarat sina studier. Det antagandet blir än mer sannolikt inför framtiden, då man får veta att de norska högskolornas förutsättningar att bedriva utbildning stärktes i årets budget med 274 miljoner kronor.

¹ Examinationen i högskolan. Högskoleverkets skriftserie 1997:39

² Nilsson, K-A et al. Extern medverkan i examinationen. Högskoleverkets skriftserie 1997:11

³ Lagen om Eksamen och sensur. 1995

⁴ www.aftenposten.no/utdannelse/article_1120434.ece. Artikel publicerad i Aftenposten 23 september 2005

⁵ Uppföljning av resurstilldelningssystemet för den grundläggande högskoleutbildningen. Högskoleverkets rapportserie 1997:27

Rättsäkerheten i fara?

Studenternas representant vid seminariet framhöll framför allt den försvagade rättssäkerheten för studenterna. Det norska institutet för forskning om högre utbildning, NIFU presenterade en rapport om hur censorssystemet fungerar vid tio universitet och högskolor, som i någon mån borde lugna studenterna.⁶

Rapporten avslöjar visserligen en stor variation i tillämpningen men sådana skillnader fanns redan vid den nya lagen tillkomst för tio år sedan. Den svenska examinationsutredningen undersökte då examinationspraxis vid en rad europeiska universitet. Universitetet i Oslo ingick i studien. Naturvetenskapliga fakulteten tillämpade exempelvis en väsentligt annorlunda ordning än den Juridiska fakulteten. De skillnader som dokumenteras i NIFU-rapporten kan därför inte bara vara effekter av den förändrade lagstiftningen under den senaste tioårsperioden. I ett svenskt perspektiv är det snarare kontinuiteten i den norska synen på utbildning som framträder. Censorsordningen är fortfarande ett bärande element i en norsk utbildningstradition med starkt fokus på den enskilde studentens kunskaper och färdigheter.

Denna tradition har en fast historisk förankring, som enligt en intressant uppsats av Inger Skyum-Nielsen kan härledas till åren 1707 och 1736.⁷ Då fastställdes de första examensordningarna i Danmark för teologisk och juridisk utbildning. Där fastslås principerna om examinationens offentlighet och om insyn utifrån som senare kom att gälla även i Norge. Samma idéer fanns i upplysningstidens Sverige, men mötte betydligt större motstånd vid universiteten i Uppsala och Lund. Konsistoriet vid Lunds universitet avvisade ett kungligt förslag om en svensk censorsordning med påståendet att Köpenhamns universitet inte hade lyckats "*framskaffa värdigare ämnen vid deras magisterpromotioner än examina privata här vid akademien*".⁸

Man kan än idag fråga sig på vilken grund lundaprofessorerna kunde göra en sådan evaluering. Det är likväl intressant att konstatera att medan man i Köpenhamn hade fokus på individens prestationer och rättsäkerheten, så talade lundensarna om vad man i modern terminologi benämmer institutionens kvalitetssäkring. Resultatet blev att någon censorsordning aldrig infördes i Sverige, inte heller i den försiktiga form som föreslogs på 1990-talet. Insyn från akademiska kollegor från andra universitet och från arbetslivets bankdirektörer och företagsledare anses i Danmark och Norge värna rättsäkerheten. I Sverige har medverkan i examinationen av sådana personer utan examinatorns juridiska ansvar i stället bedömts försvaga denna säkerhet.

Kvalitetssäkring enligt Bolognaprocessens riktlinjer

I Norge har också ett annat intressant möte nyligen genomförts, ministerkonferensen i Bergen i maj. Där fastställde utbildningsministrarna riktlinjer för kvalitetssäkring av den högre utbildningen i Europa. Dessa riktlinjer innebär en utmaning att definiera "*intended learning outcomes*" och att trovärdigt utvärdera hur dessa resultat uppnås.

Ett exempel: Inom många utbildningar förväntas exempelvis studierna leda fram till att studenterna *självständigt skall kunna identifiera, överblicka och värdera publicerad forskning i förhållande till en problemställning de väljer att studera.*

⁶ Solum, N.E. Sensorordninger i høyere utdanning NIFU STEP. 2005

⁷ Skyum Nielsen, I. Bidrag til censorsinstitutionens historie (publicerad i Betænkning om censorsinstitutionen) Rektorskollegiet. København.1971.

⁸ Johannesson, G. Lunds universitets historia II. 1710-1789. Lund 1982.

Studenternas examensarbeten ger underlag för granskning av denna färdighet. Exemplet väljs eftersom det visat sig vara ett utslagsgivande kriterium vid utvärdering av utbildningsresultaten i såväl naturvetenskapliga, tekniska som humanistiska och samhällsvetenskapliga ämnen.⁹

Denna utvärdering har skett i två steg. Först har institutionens egna examinatorer fått välja ut fem examensarbeten som de ansett illustrera nivån för godkänt resultat men också fem arbeten för att belysa institutionens bästa prestationer. Därefter har tre externa sakkunniga från andra universitet fått bedöma dessa tio examensarbeten utifrån en serie kriterier, som bygger på professor Kjell Härnqvists forskning om uppsatsbedömning¹⁰.

Exemplet ovan är ett av dessa kriterier. De sakkunniga får inte ha varit anställda vid institutionen och inte heller ha varit Externa examinatorer. Även om censorerna rekryteras externt är de ju en del av den interna processen, alltså inte oberoende bedömare. Med stöd av preciserade kriterier och en systematisk bedömningsmetodik av detta slag framträder tydliga kvalitetsskillnader mellan olika utbildningar. Effekterna på institutionernas kvalitetsutveckling av denna metodik förefaller också öka. Samtidig uppnås större kostnadseffektivitet än med traditionella former för kvalitetssäkring.

Sverige har ett problem inför Bolognaprocessens krav på resultatbaserad kvalitetssäkring. Det kan emellertid inte lösas med norsk metod. Införandet av en svensk censorsordning är inte ekonomiskt genomförbar i en tid då hälften av befolkningen förväntas bedriva högskolestudier. Vi bör fortsätta att utveckla metoder för resultatbedömning med denna typ av systematik och med en strävan mot enkelhet och nytta.¹¹

Lunds universitet den 29 september 2005
Karl-Axel Nilsson
Utvärderingschef
e-post: Karl-Axel.Nilsson@evaluat.lu.se

⁹ Cashell, P., Nilsson, K-A., Noonan, E.: [Quality Development in an Irish University](#). Paper AIR Forum, San Diego 2005.

¹⁰ Härnqvist, K. En akademisk fråga – en ESO-rapport om rankning av C-uppsatser . Ds 199:65

¹¹ Nilsson, K-A. Enklare och Nyttigare? Om metodiken för ämnes och programutvärderingar Höskoleverkets rapportserie 2003:17

Er ekstern sensur den sikreste kvalitetssikring? Om effektiv og rettferdig sensur og evaluering sett fra et metaperspektiv: Vurderingsordningene i et helhetsperspektiv.

Av: Frøydis Hertzberg, Institutt for lærerutdanning og skoleutvikling, Universitetet i Oslo

Begrunnelse for kravet om ekstern bedømmersensor:

Motvirke lokale vurderingskulturer

Begrunnelse for å gå bort fra kravet:

- Troen på at ordningen virker som en garanti mot lokale vurderingskulturer er sterkt overdrevet. Det kan nok skje, men det vanlige er at den eksterne sensoren raskt tilpasser seg den lokale kulturen.
- Når det er nødvendig med reise og diett (som ved muntlig), blir det for dyrt
- Ordningen vanskeliggjør vurdering underveis, særlig der man ønsker å gjøre forsøk med muntlige framlegg gjennom selve kurset
- Når andre land greier seg uten, må vi også greie det
- Lovens krav om ”ekstern evaluering av vurderingen eller vurderingsordningene” ivaretar kontrollfunksjonen mye bedre enn ordningen med individuelle bedømmersensorer.

Bortfall av krav om ekstern bedømmersensor er imidlertid ikke det samme som å gå over til en-sensors-ordninger

Argumentet for krav om minst to sensorer er først og fremst *økt reliabilitet*. Siden vurdering baserer seg på stor grad av skjønn, vil det være større risiko for at studenten blir utsatt for et subjektivt og ”skjevt” skjønn hvis det bare er én sensor.

Med andre ord:

Viktigere enn kravet om ekstern bedømmersensor er et krav om minst to bedømmersensorer.

Begrunnelser for likevel å tillate enesensorsordninger:

- Et typisk årsstudium før reformen (grunnfaget) involverte gjerne én eller i høyden to eksamener. Etter reformen er et typisk årsstudium splittet opp i 6 emner a 10 studiepoeng, og hvert emne skal ha separat prøving. Mengden eksamener blir altså mangedoblet. Der hvor studenten før ble vurdert av 2 sensorer (eller toppen 4), blir de etter denne ordningen vurdert av minst 6.
- Siden mengden av eksamener gjør at det nå er langt flere personer involvert i vurderingen av den enkelte student, blir risikoen for subjektiv (les skjev) vurdering jevnet ut. (Dette brukes også som argument for unntaksvis å tillate vurderingsordninger der det er studentens lærer som er eneste sensor.)
- Eksterne sensorer av typen tilsynssensor/programsensor skal ikke bare motvirke lokale vurderingskulturer, men overvåke fagets eksamenssystemet i det enkelte faget i sin helhet. De skal også kunne ta stikkprøver ved å lese enkeltbesvarelser der det er mistanke om at sensureringen ikke fungerer tilfredsstillende.

Særproblemer etter reformen:

- Den resultatbaserte finansieringsmodellen skaper mistanker om at miljøene unnlater å stryke studenter. Her er mistanken i seg selv nok til å skape uro, blant annet fordi argumentet hyppig brukes av reformens motstandere.
- Det nye karaktersystemet er kontroversielt, og det er mange som er interessert i å holde liv i kontroversen (jf misforståelsen om normalfordeling, og argumentasjonen mot å la C være gjennomsnitt også på masternivå). Det vil ta lang tid før det ”går seg til” og før systemet aksepteres fullt ut av lærere og studenter.
- Den typen læringsfremmende vurderingsformer som reformen framelsker (for eksempel mappevurdering) er mer utsatt for mistanker om trynefaktor og subjektiv vurdering enn systemet med skoleeksamener.
- Siden definisjonen på et emne (=modul) er en avsluttet enhet der studentens innsats skal vurderes enten med bokstavkarakter eller bestått/ikke bestått, tvinger modulariseringen fram overdimensjonerte vurderingsordninger som stjeler ressurser fra undervisningen
- Ordningen med tilsynssensorer/programsensorer er svært ressurskrevende og vil kanskje stjele like mye tid fra undervisningen som den gamle ordningen med eksterne bedømmersensorer. Den krever også høy kompetanse og vilje til å kontrollere, og det gjenstår å se om man får den til å fungere etter hensikten.

Læreren selv som sensor?

- Ved noen eksamensformer (som hjemmeeksamen og mappevurdering) er det sannsynligvis studentens egen lærer som best kan vurdere studentens innsats og oppdage utilbørlig kildebruk (les fusk)
- Ved å totalforby ordninger der læreren er enesensor vanskeliggjør man for eksempel vurderinger i form av studentframlegg på seminaret

Momenter for det enkelte fagmiljø, dvs. instituttleder og programleder:

- Se kritisk på om den ekstreme modulariseringen er like nødvendig i alle tilfeller
- Vurdere muligheten for at flere emner kan prøves gjennom en felles eksamen
- Oppfordre til større bruk av bestått/ikke bestått der det er pedagogisk forsvarlig
- Være nøye med at ordningen med nasjonale referansepaneler i hvert fag fungerer etter hensikten

Et dilemma som systemet på leve med:

- Spenningsforholdet mellom hensynet til studentens rettsikkerhet på den ene siden og utvikling av varierte og læringsfremmende vurderingsformer på den andre.

Er ekstern sensur ekstern sensur?

Av: Arild Raaheim, Psykologisk fakultet, Universitetet i Bergen

Er ekstern sensur ekstern sensur?
Fagseminar om sensorordninger i høyere utdanning
Oslo, 20.09.05

Professor, dr.philos. Arild Raaheim
Institutt for utdanning og helse
Det psykologiske fakultet, UiB

UNIVERSITETET I BERGEN

Litt bakgrunn:

- ✓ Kritikk av ordningen med ekstern sensur/sensor, slik denne hadde utviklet seg (eks. store fag som lavere grad psykologi)
- ✓ Ensidig fokus på kontroll av studentene, mangel på kontroll av kontrollørene
- ✓ Samtidig en kritikk av eksamen
- ✓ Og av karakterskalaen

- ✓ Konklusjon: mye penger – ikke nødvendigvis god valuta (kvalitet)

Etter innføringen av Kvalitetsreformen:

- Bruk av ekstern sensor ikke lenger et krav ved fastsetting av karakter på lavere grad (betyr selvfølgelig ikke at vi ikke kan bruke ekstern sensor)

- Variert praksis – også innen samme institusjon (fakultet) – økonomiske og faglige hensyn avgjørende

TO SPØRSMÅL SOM MELDER SEG:

1. ***Når er det at økonomiske og når er det at faglige hensyn blir avgjørende?***
1. ***Trussel mot studentenes rettssikkerhet i tilfeller hvor ekstern sensor er tatt bort?***

- rettssikkerhet i denne sammenheng handler først og fremst om krav til åpenhet, dokumenterbarhet og upartiskhet (men viktig å være klar over at vurdering alltid er subjektiv)

En ekstra utfordring om ulike interne sensorer hver for seg (og alene) vurderer ulike grupper av studenter innenfor samme fag/emne

Universitets- og høgskolerådet har utarbeidet generelle, ikke fagspesifikke kvalitative beskrivelser av det nye karaktersystemet

Her sies det at karaktersettingen skal ta utgangspunkt i den verbale beskrivelsen som er gitt av prestasjoner på de enkelte nivåene

Og

- ✓ Det eksisterer således ingen forhåndsgitt fordeling av karakterer som noe eksamens- eller studiekull skal "presses" inn i.
- ✓ Den enkelte student skal i utgangspunktet vurderes opp mot hele skalaen, uansett nivå (bachelor/master) og seleksjonsprosess, for å skjelne gode fra mindre gode prestasjoner og rangere studentene innbyrdes.

ET SPØRSMÅL SOM MELDER SEG:

Hvordan står dette i forhold til det som sies om

programsensoren sin rolle (eks. H-F ved UiB hvor det heter at programsensoren skal sikre at fordelingen av karakterer er i tråd med ECTS-skalaen).

- Karaktersetting; en blanding av kriteriereferanse og normreferanse, der normreferanse før eller siden vil slå inn (ECTS-skalaen og prinsippet om normalfordeling over tid)

Til å overvåke bruken av karakterskalaen er det etablert nasjonale referansepanel for ulike fag og fagområder

I retningslinjene for disse sies det blant annet:

- Der det brukes bokstavkarakterskala skal referansepanelene ta utgangspunkt i den verbale beskrivelsen som er gitt av prestasjoner på de enkelte nivåene, og:
 - a) Påse at hele bokstavkarakterskalaen brukes uavhengig av fagtradisjoner, fagnivå og institusjonstype
 - b) Sikre en felles forståelse av bruken av karakteren A
 - c) Sikre en felles forståelse av skillet mellom E og F
 - d) Sikre at karakteren C gir uttrykk for en jevnt god prestasjon

Er ekstern sensur ekstern sensur?

1. Hvor ekstern er ekstern sensor?
 - a) hvordan oppnevnes ekstern sensor/programsensur?
 - b) hvor uavhengig av fagtradisjon, fagnivå og institusjonstype er det mulig å være?
2. Hvor ekstern *bør* ekstern sensor være?
 - a) hvor skal ekstern sensor ha sin lojalitet? Sensur for hvem?
 - b) hvem skal ha kontroll med kontrollørene?

Ikke nye problemstillinger, men fornyet (økt) aktualitet i og med:

- ny karakterskala
- stykkprisfinansiering
- økt internasjonalisering
- nye vurderingsformer (og muligheter for økning i eksamener)
- innføring av standpunkt-/forprøver (uten automatisk rett til klage)
- økning i antall fusk (?)
- økning i antall klagesaker (lang saksbehandling)

Konklusjon

Er vi på vei mot en situasjon hvor vi fremdeles bruker mye penger på vurdering, hvor kravet til kvalitetssikringssystemer er ivaretatt, men hvor studentenes rettssikkerhet svekkes?

Programsensur – et effektivt eksternt kvalitetstilsyn av sensur? UiB – et case.

Av: Vigdis Songe-Møller, tidligere dekan ved HF-fakultet, Institutt for filosofi, UiB

Programsensor skal

- se på helheten i studiet**
- vurdere et studiums faglige standard**

Programsensor skal kunne uttale seg om:

- eksamens- og vurderingsformer, samt enkeltvurderinger
- pensum (kvalitet og vanskelighetsgrad)
- studiets oppbygging (faglig sammenheng og progresjon)

UiB har vedtatt innføring av programsensur som del av sitt kvalitetssikringssystem

Programsensorene utpekes for en fireårsperiode og skriver årlige rapporter

Fire bachelorprogram ved HF er valgt ut til å starte med programsensur våren 2005:

- Program for antikke studier
- Program for midtøstenkunnskap
- Program for språk og informasjon
- Program for idéfag

Motforestillinger mot programsensur:

- evaluerings- og kvalitetsikringssystemet er allerede omfattende:
 - vanlig eksaminering med to sensorer
 - egnevaluering av alle emner/studieprogram hvert tredje år
 - nasjonale karakterpaneler
- frykter økt ressursbruk og konsekvenser for tradisjonell sensur
- tverrfaglige studieprogram kan vanskelig evalueres av én person

Forventninger til programsensur:

- motvirke fagspesifikke karaktertradisjoner
- motvirke faglig fragmentering
- vurdere studiets samfunnsrelevans

Vurdering av vurderingsordningene – kan det fungere koordinert og sikre kvalitet?

Av: Roger K. Abrahamsen, Styreleder i NOKUT

En rekke forhold leder til at dagens tema om sensorordninger i høyere utdanning er aktuelt og viktig. Utvidet bruk av mange forskjellige lærings- og undervisningsmetoder har gitt et stort mangfold av ordninger for vurdering av utdanningskvalitet, læringsutbytte og studentenes prestasjoner. Dette kan ha ledet til økende grad av ulikheter innen høyere utdanning.

En viss variasjon i valg av metoder og opplegg er antagelig lett å akseptere. NIFUs rapport ”Sensorordninger i høyere utdanning – kartlegging av status og utviklingstrekk ved 10 institusjoner”, viser da også at sektoren oppfatter stor fleksibilitet med hensyn på bruk av ulike evalueringsordninger som et gode for institusjonene. Dette er et signal NOKUT skal legge stor vekt på.

For stor variasjon og ulikhet kan imidlertid føre til usikkerhet i sektoren, særlig når det skal foretas sammenligninger og når vurderingene skal danne grunnlag for beslutninger om endringer og være et redskap i arbeidet med kvalitetsutvikling. Det må være klart for brukerne av en vurderingsordning hva vurderingsresultatet egentlig forteller.

Det pågår en drøfting i sektoren om hvorvidt bortfall av absolutt krav til bruk av eksterne sensorer på lavere grad, kombinert med en finansieringsordning som gir uttelling for produserte studentvektall, kan lede til en systematisk senkning av det faglige nivået.

NOKUTs rolle

Dagens seminartema tar utgangspunkt i lovens krav til bruk av ekstern sensor. Bruk av ekstern sensor er bare én side ved vurderingsordningene. NOKUT har til oppgave å se til at de kvalitetssikringssystemer som etableres er i overensstemmelse med de til enhver tid gjeldende lover og forskrifter. NOKUT har i utgangspunktet ingen mening om det er heldig eller uheldig at kravet til bruk av ekstern sensor er endret.

NOKUT har utarbeidet vurderingskriterier på et relativt overordnet nivå. Det er gjort i samråd med sektoren. Kriteriene har fungert godt, og bidratt til utvikling av gode og operative kvalitetssikringssystemer. De har også vært et hensiktsmessig redskap for NOKUTs evalueringer.

NOKUT tar sikte på å videreføre bruk av vurderingskriterier utformet på et relativt overordnet nivå, med beskjedne føringer for selve kvalitetssystemets metode og oppbygging. Gjeldende praksis har ført til et mangfold av systemer, i stor grad tilpasset den enkelte institusjons egenart og behov. Dette har ofte ført til et viktig ”eierskap” til kvalitetssystemet ved institusjonen.

NOKUT kan imidlertid, ved fremtidige vurderinger av kvalitetssikringssystemer, legge mer vekt på bestemte forhold, for eksempel hvordan vurderingsordningen praktiseres og fungerer. Slik særlig fokusering vil være naturlig etter hvert som en observerer behov for spesiell oppmerksomhet mot visse sider ved et kvalitetssikringssystem.

Vurderingsordningene som benyttes ved en institusjon skal inngå som ledd i institusjonens kvalitetssikringssystem. Med den frihet loven gir, må det være opptil institusjonen selv å beslutte sin evalueringsordning. For NOKUT er det viktig at ordningen beskrives entydig, at

den er forstått i organisasjonen og at den benyttes slik det er forutsatt. Dessuten er det avgjørende at den valgte ordningen kan dokumentere at den akkumulerer kunnskap om kvaliteten i utdanningen, og setter institusjonen i stand til å iverksette tiltak for å lukke avvik og å iverksette forbedringstiltak.

Det er neppe NOKUTs rolle å arbeide for en koordinering av vurderingsordningene. Det er NOKUTs oppgave å utvikle gode metoder for å vurdere vurderingsformene. Det er et mål for NOKUT å oppnå så god innsikt i alle former for evaluering at vi, og våre sakkyndige, er best mulig i stand til å vurdere om de evalueringsordninger som praktiseres gir den objektivitet og rettferdighet en forventer. Systemet skal sikre og helst bidra til å videreutvikle studiekvaliteten. Dersom NOKUTs evalueringer gir bud om at slike krav ikke tilfredsstilles, skal systemet ikke godkjennes.

En kvalitetssikret vurdering av vurderingsordningene

Tema for dette innlegget er ”Vurdering av vurderingsordningene – kan det fungere koordinert og sikre kvalitet”. Det er for tidlig for NOKUT å svare på om endret bruk av ekstern sensor kan ha innvirkning på kvaliteten. NOKUT skal arbeide for at de anvendte vurderingsordningene kan vurderes på en helhetlig, uavhengig og konstruktiv måte. Våre vurderingsmetoder må være tilstrekkelig forutsigbare og etterprøvbare, og de må gi tydelige tilbakemeldinger.

NOKUT samler materiale angående eksamen med og uten ekstern sensor. Evalueringene av sykepleie- og lærerutdanninga akkumulerer et betydelig materiale når det gjelder sluttvurdering. I utgangspunktet viser materialet riktignok ikke om det er benyttet ekstern sensor eller ikke i sluttevalueringene, men det bør være mulig å granske materialet ytterligere for å foreta en systematisk sammenligning mellom evalueringer med og uten ekstern sensor. Den foreløpige vurderingen er imidlertid at det framkommer betydelige forskjeller, mellom fag og mellom institusjoner, når det gjelder nivået på formelt sluttresultat. Noen av disse forskjellene er så store at de vanskelig kan forstås som reelle forskjeller i studentenes kompetanse og dyktighet. Dette reiser spørsmål om eksamensvurderingen er konsistent.

Målingsstøhet i det anvendte systemet må være en rettesnor for vår vurdering av et system. Det må være økt fokus på kvalitetssikring av både eksterne og interne sensorer, og vi skal være spesielt oppmerksomme på den utfordring som ligger i at sensor og veileder i mange situasjoner er samme person. Studenters rettigheter til å klage på sensur skal ivaretas. Da må studenten få en begrunnelse for det vurderingsresultatet vedkommende ikke er fornøyd med. Dette er en god sikkerhetsventil også mot ”tilfeldige” feil som kan forekomme i vurderingsarbeid. Studentene har behov for at vurderinger finner sted innenfor akseptable frister, slik at fortsatt studium ikke hindres.

Hele sektoren må forstå loven på lik måte

I NOKUTs videre arbeid med å utvikle de beste vurderingsformer av vurderingsordningene er det viktig at det i sektoren er en lik tolking og forståelse av loven.

I lovens §1-6, første ledd, heter det for eksempel at ”Studentevalueringer skal inngå i systemet for kvalitetssikring”. Dette kan forstås som evaluering av studentenes prestasjoner, for eksempel klart relatert til sensorordningen. Ordlyden kan også bety de evalueringer som studentene forventes å gjøre av utdanningen og undervisningen, gjerne på emnenivå.

I lovens § 3-9, første ledd, heter det at studentenes kunnskaper og ferdigheter skal bli prøvet og vurdert på en upartisk og faglig betryggende måte. Dette vil være et overordnet mål ved

NOKUTs vurdering av vurderingsordninger. Dersom målet nås uten tradisjonell bruk av ekstern sensor, må dette sannsynliggjøres og dokumenteres for NOKUT. Vi skal i alle tilfelle være oppmerksom på at det samme leddet i loven forteller at: ”Det skal være ekstern evaluering av vurdering eller vurderingsordningen”. Dette må bety at man ikke har anledning til utelate ekstern evaluering, men at det kan være tilstrekkelig å ha en ekstern evaluering av vurderingsordningen og ikke av den enkelte students prestasjon.

Når det hevdes at et absolutt krav om ekstern sensor på lavere grad er fjernet, må dette ses i sammenheng med det som er omtalt ovenfor. Ordlyden som leder til oppfatningen om at det absolutte kravet er fjernet for lavere grads studier, må være følgende ordlyd i § 3-9, annet ledd, der det står: ”Det skal være minst to sensorer, hvorav minst én ekstern, ved bedømmelse av kandidatens selvstendige arbeid i høyere grad”.

Vi må en ha en felles forståelse av hva en legger i begrepet ”selvstendig arbeid”. Er det for eksempel bare avhandlingen for Mastergraden? Dreier det seg også om andre ”selvstendige” arbeider som utføres som deler av kursvirksomhet eller emnegjennomgang på mastergradsnivå? Jeg har truffet kolleger som mener at det alltid skal være ekstern sensor ved eksamener i emner på mastergradnivå, og at ekstern sensor ikke lenger er påkrevd på lavere grads emner.

Jeg har ikke forstått hvorfor kravet til bruk av ekstern sensor på individuelle prestasjoner bare har falt bort for lavere grad og ikke for høyere grad. Hva er rasjonale bak dette sett i kvalitetssammenheng? Ved avslutning av lavere grads utdanning gjennomføres det også gjerne et selvstendig arbeid. Har ikke studentene som gjennomfører en lavere grads utdanning samme behov for en uhildet vurdering av sine arbeider?

Det er legitimt å stille noen av disse spørsmålene fordi en felles forståelse av loven vil være avgjørende for NOKUTs videre arbeid med å sikre kvaliteten i vurderingen av vurderingsordningene.

Avslutning

Viktige kjennetegn på gode vurderingsordninger er at de sikrer studentene rettferdig og uavhengig vurdering, og at de gir tilbakemelding om faglig kvalitet og nivå til institusjonen. Aktiv utnyttning, fra institusjonens side, av informasjonene som vurderingsordningen gir, er en forutsetning.

Institusjonene skal fortsatt ha ansvaret på dette området, og NOKUT vil fortsatt legge kriterier av den typen som benyttes i dag til grunn for sine evalueringer. Ytterligere koordinering fra NOKUTs side synes unødvendig.

Fagseminar om sensorordninger i høyere utdanning

20. september 2005

Deltakerliste

Ant.	Institusjon	Etternavn	Fornavn	Tittel
1	Aftenposten	1		
2	Aftenposten	1		
3	Arkitektur- og designhøgskolen i Oslo	Skjærvold	Berit	Avd.leder studieadm
4	Det teologiske Menighetsfakultet	Lund	Øystein	Studiesjef
5	Diakonhjemmet Høgskole	Oterholm	Inger	Studieleder
6	Diakonhjemmet Høgskole	Strand	Kari	Studieleder, Avdeling for sykepleierutdanning
7	Handelshøyskolen BI	Fjeldstad	Øystein D.	Professor, Institutt for strategi
8	Handelshøyskolen BI	Gripsrud	Geir	Professor, Institutt for markedsføring
9	Høgskolen i Agder	Furuholt	Bjørn	Førstelektor
10	Høgskolen i Agder	Hilding	Greta	Seniorrådgiver
11	Høgskolen i Bergen	Kleppe	Hildur	Seniorrådg., sentraladm., Seksj.for utd.og kvalitet
12	Høgskolen i Bergen	Nummedal	Karl Olav	Prodekan, Avdeling for ingeniørutdanning
13	Høgskolen i Bodø	Røiseland	Asbjørn	Prorektor, førsteamanuensis
14	Høgskolen i Bodø	Wold	Anders	Førstekonsulent
15	Høgskolen i Buskerud	Barstad	Kristin	Dekan
16	Høgskolen i Buskerud	Næss	Turid	Studiesjef
17	Høgskolen i Buskerud	Stensvåg	Anne Grete	Instituttleder, sykepleierutdanningen, Drammen
18	Høgskolen i Finnmark	Harper	Anne Mari	Underdirektør
19	Høgskolen i Gjøvik	Trønnes	Tonje Strøm	Førstekons., Seksjon for utd., kvalitetsutv. og FoU
20	Høgskolen i Hedmark	Kyllingstad	Inger M.	Rådgiver i Fellesadministrasjonen
21	Høgskolen i Hedmark	Strømstad	Marit	Leder, Institutt for samfunnsvitenskap
22	Høgskolen i Lillehammer	1		
23	Høgskolen i Lillehammer	Thorsberg	Arve	Rådgiver/studieadm.
24	Høgskolen i Molde	Kamsvåg	Ingeborg	Dekan
25	Høgskolen i Molde	Ohren	Ottar	Dekan
26	Høgskolen i Nesna	Langfors	Yvonne	Studiesjef
27	Høgskolen i Nesna	Norheim	Margrete	Utdanningsleder allmennlærerutdanning
28	Høgskolen i Nord-Trøndelag	Flakne	Kolbjørn	Seniorrådgiver
29	Høgskolen i Oslo	Brandbu	Elselill	Kontorsjef, Studieseksjonen
30	Høgskolen i Oslo	Frisvold	Øivind	Dekan, Avd. for journalistikk, bibliotek- og info.fag
31	Høgskolen i Sør-Trøndelag	Bendheim	Gunnar	Seniorrådgiver
32	Høgskolen i Sør-Trøndelag	Knutsen	Margaret L.	Prorektor
33	Høgskolen i Telemark	Bjerketvedt	Dag K.	Rektor
34	Høgskolen i Tromsø	Lundby	Vibeke	Dekan
35	Høgskolen i Tromsø	Pedersen	Nina	Studiekonsulent
36	Høgskolen i Vestfold	Sørskår	Anne Karine	Studiedirektør
37	Høgskolen i Vestfold	Ulvestad	Jorun	Prorektor
38	Høgskolen i Ålesund	Christensen	Liv Møller	Prorektor
39	Høgskolen i Ålesund	Nedregotten	Björg	Studiesjef
40	Høgskolen Stord/Haugesund	Grimstvedt	Liv Reidum	Studiesjef
41	Høgskolen Stord/Haugesund	Hagen	Bjarne Chr.	Studieansvarlig ingeniørutdanningen
42	Høgskolen i Sogn og Fjordane	Thorsen	Kari	Rådgiver
43	Høgskolen i Volda	Hunnes	Odd R.	Prodekanus, Avdeling for lærerutdanning
44	Høgskolen i Volda	Løseth	Gonnie S.	Studiesjef
45	Kunsthøgskolen i Bergen	Haarberg	Johan A.	Høgskoledirektør
46	Kunsthøgskolen i Bergen	Malterud	Nina	Rektor
47	Kunsthøgskolen i Oslo	Andresen	Berit	Studiekonsulent
48	Kunsthøgskolen i Oslo	Thu	Linda	Førstekonsulent
49	NLA Bachelor- og masterstudier	Hauge	Bård	Studiesjef
50	NLA Lærerhøgskolen	Bjørke	Svenning	Høgskolelektor

51	NOKUT	Holmen	Tove Blytt	Avdelingsdirektør, Seksjon for akkreditering
52	Norges idrettshøgskole	By	Inger-Åshild	Prorektor
53	Norges idrettshøgskole	Gurholt	Kirsti P.	Førsteamanuensis
54	Norges musikkhøgskole	Hjelen	Åse Kari	Førstekonsulent
55	Norges musikkhøgskole	Solvik	Kjetil	Studiesjef
56	Norges veterinærhøgskole	Amundsen	Einar	Studiesjef
57	Norges veterinærhøgskole	Egeli	Ann Kristin	Kvalitetsrådgiver
58	Norsk Studentunion	Henriksen	Sara	Fagpolitiskansvarlig
59	Norsk Studentunion	Markmann	Mari	Nestleder
60	Norsk Studentunion	Thue	Lasse	Organisasjonskonsulent
61	Studentavisa Hugin		1	
62	Studentenes Landsforbund	Løvdal	Jonas	
63	UFD, Avd. for analyse, internasj.arb. og kompetansepolitikk	Arneberg	Marie W.	Seniorrådgiver
64	UFD, Avd. for analyse, internasj.arb. og kompetansepolitikk	Nordlie	Morten	Seniorrådgiver
65	UFD, Avd. for analyse, internasj.arb. og kompetansepolitikk	Rasmussen	Ane Marte	Rådgiver
66	UFD, Avd. for analyse, internasj.arb. og kompetansepolitikk	Skalde	Annette	Førstekonsulent
67	UFD, Avdeling for økonomi og styring	Brander	Per	Seniorrådgiver
68	UFD, Universitets- og høyskoleavd.	Abusland	Borghild	Avdelingsdirektør
69	UFD, Universitets- og høyskoleavd.	Gabrielsson	Jeanette	Rådgiver
70	UFD, Universitets- og høyskoleavd.	Gravås	Mads	Rådgiver
71	UFD, Universitets- og høyskoleavd.	Grøholt	Anne	Rådgiver
72	UFD, Universitets- og høyskoleavd.	Grønnevet	Sigrid D.	Førstekonsulent
73	UFD, Universitets- og høyskoleavd.	Harg	Kirsti	Seniorrådgiver
74	UFD, Universitets- og høyskoleavd.	Hauge	Frode	Seniorrådgiver
75	UFD, Universitets- og høyskoleavd.	Johnsen	Berit	Seniorrådgiver
76	UFD, Universitets- og høyskoleavd.	Larsen	Rolf	Avdelingsdirektør
77	UFD, Universitets- og høyskoleavd.	Nakken	Jorunn	Rådgiver
78	UFD, Universitets- og høyskoleavd.	Olsen	Bodil Marie	Underdirektør
79	UFD, Universitets- og høyskoleavd.	Skirbekk	Tarjei	Rådgiver
80	UFD, Universitets- og høyskoleavd.	Skodvin	Ole-Jacob	Avdelingsdirektør
81	UFD, Universitets- og høyskoleavd.	Skaara	Tonje	Rådgiver
82	UFD, Universitets- og høyskoleavd.	Stokkan	Elin	Rådgiver
83	UFD, Universitets- og høyskoleavd.	Vaagland	Olav	Avdelingsdirektør
84	UFD, Universitets- og høyskoleavd.	Wætnes	Inger	Seniorrådgiver
85	UFD, Universitets- og høyskoleavd.	Østvedt	Kari	Avdelingsdirektør
86	Universitetet for miljø- og biovitenskap	Børresen	Trond	Institutt for plante- og miljøvitenskap
87	Universitetet for miljø- og biovitenskap	Tronsmo	Arne	Institutt for kjemi, bioteknologi og matvitenskap
88	Universitetet i Bergen	Hanestad	Berit R.	Viserektor for utdanning, professor
89	Universitetet i Oslo		1	Det juridiske fakultet
90	Universitetet i Oslo	Bakken	Monica	Studiedirektør
91	Universitetet i Oslo	Bergkvam	Øystein	Eksamenskoord., Det matematisk-naturvitensk. fak.
92	Universitetet i Oslo	Førland	Tor Egil	Studiedekan ved Det humanistiske fakultet
93	Universitetet i Oslo	Tønnesen	Christer	Det odontologiske fakultet (admin.)
94	Universitetet i Stavanger	Sørheim	Inge	Prorektor
95	Universitetet i Tromsø	Bjørkli	Rigmor	Ass. forsknings- og studiedir., Forsknings- og studieavd.
96	Universitetet i Tromsø	Skarsfjord	Hege	Seksjonsleder, Forsknings- og studieavdeling
97	Universitets- og høgskolerådet	Bakken	Guri	Seniorrådgiver
98	Universitets- og høgskolerådet	Glasser	Rachel	Rådgiver
99	Ordstyrer Toril Johansson, ekspedisjonssjef, UFD, Universitets- og høyskoleavdelingen			

	Innledere			
100	Utdannings- og forskningsdep.	Clemet	Kristin	Statsråd
101	NIFU STEP	Solum	Nils Henrik	Forsker 2
102	NIFU STEP	Stensaker	Bjørn	Forskningsleder
103	Norsk Studentunion	Henriksen	Jørn	Leder
104	NTNU	Hag	Kari	Prodekanus ved IME-fakultetet, prof. i matematikk
105	Høgskulen i Volda	Haug	Peder	Professor i pedagogikk
106	Norges Handelshøyskole	Møen	Jarle	Førsteamanuensis i foretaksøkonomi
107	Lunds universitet	Nilsson	Karl-Axel	Utvärderingschef
108	Universitetet i Oslo	Hertzberg	Frøydis	Professor i norskdidaktikk, Det utd.vitensk. fak.
109	Universitetet i Bergen	Raaheim	Arild	Professor, Det psykologiske fakultet
110	Universitetet i Bergen	Songe-Møller	Vigdis	Tidl. dekan Det historisk-filosofiske fak./prof. i filosofi
111	Universitetet for miljø- og biovitenskap	Abrahamsen	Roger	Styreleder i NOKUT og prof. i næringsmiddeltekn.